



Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

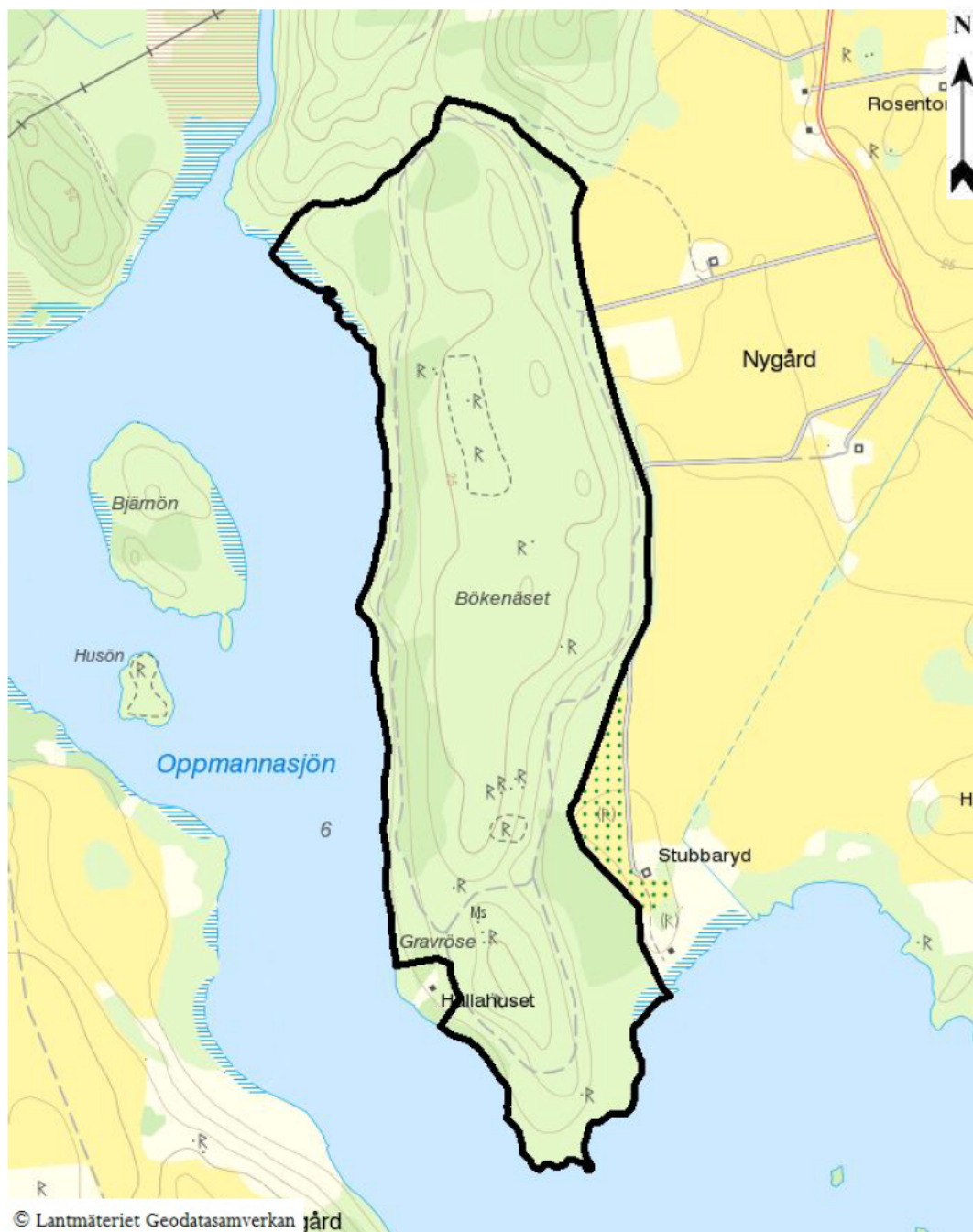
Beslut om bildande av naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun, Skåne län

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Med stöd av 3 § Förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, (bilaga 4).



Naturreseptatet är utmärkt med heldragen svart linje. Skala cirka 1:12 500



Uppgifter om naturreservatet

Namn	Bökenäset
Kommun	Kristianstad
Natura 2000 ID	-
Gränser	Området begränsas av mitten av svart heldragen linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Del av Karsholm 1:4, Kristianstads kommun
Markägare	Enskild
Läge	Cirka 13 km nordöst om Kristianstad
Kartblad	Topografiska kartan: 3E SV Karlshamn och 3E NV Karlshamn
Koordinater	X 455640, Y 6221650 (SWEREF 99TM)
Naturgeografisk region	Nr 8, NO-Skånes skogslandskap
Vegetationszon	Nemorala zonen (södra lövskogsregionen)
Inskrivna nyttjanderätter	Uppgifter finns i akten
Gemensamhetsanläggningar	Uppgifter finns i akten
Areal	Cirka 121,5 hektar, varav land 121,5 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen Skåne

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets ädellövskog med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och i förekommande fall restaureras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Bevara, restaurera och utveckla en flerskiktad ädellövskog, med inslag av luckor och gläntor, ålders- och artmässig variation och förekomst av död och döende ved av olika arter, stadier och grovlekar,
- Bevara och gynna områdets hotade svampar,
- Ej transportera ut någon form av lövved,
- Omföra granplanteringar till ädellövskog och röja bort uppväxande granar,
- Bevara och utveckla brynmiljöerna mot de öppna markerna,
- Bevara och utveckla områdets fältskikt,



- Bevara, restaurera och utveckla de faunistiska, floristiska och mykologiska värdena inom området,
- Restaurera lövsumpskog,
- Gynna i området förekommande habitatlistad¹, rödlistad² eller sällsynt art, knutna till ädellövskog,
- Inplantera för området lämpliga hotade eller sällsynta arter, knutna till ädellövskog,
- Ta bort främmande arter av träd och buskar,
- Undvika markskador,
- Hålla delar av området tillgängligt för allmänhetens friluftsliv genom ex. hålla körvägen öppen för vandring,

¹ Arter som förekommer i Rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter,

² Arter som är förtecknade enligt Artdatabanken som rödlistade i Sverige.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att borra, spränga, gräva, schakta, fylla ut eller dika eller annan markberedning,
2. uppföra ny byggnad, mast, luftledning, vindkraftverk eller annan anläggning,
3. anordna upplag,
4. avverka levande eller döda träd och buskar och/eller bortföra lövved,
5. så eller plantera träd och buskar,
6. tillföra kemiska bekämpningsmedel,
7. utfodra vilt,
8. åstadkomma körskador i ädellöv- eller lövsumpskogsbestånd,
9. inplantera för området främmande växt- eller djurarter.



B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om naturreservatet,
2. skötsel av mark innefattande naturvårdsåtgärder (avveckling av barrträd, skapande av död/döende ved, plantering av lövträd, borttagande av främmande arter genom bete med getter, inhängning av föryngringsytor med ädellövskog), enligt bilaga 2,
3. lägga igen avvattande diken, enligt bilaga 2,
4. med start den 1 januari 2022 röja ner kvarvarande yngre granplanteringar och låta avverka äldre granar,
5. utförande av åtgärder för habitatlistade, rödlistade eller sällsynta arter knutna till ädellövskog,
6. förvaltarens inplantering av inhemska arter vilka är knutna till ädellövskog,
7. uppsättning av holkar,
8. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet,
9. uppföljning av områdets skötsel, undersökningar och miljöövervakning av djur-, svamp- och växtlivet samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. gräva eller på annat sätt skada block, stenar, hällar, terrängformer eller stenmurar,
2. föra bort död ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar,
3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar,
4. medföra hund eller annat husdjur som ej hålls i koppel,
5. göra upp eld,
6. ställa upp husvagn, husbil eller motsvarande mellan kl 00.00 – 06.00,



Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

7. samla in ryggradslösa djur, t.ex. skalbaggar eller mollusker.

Slutligen är det förbjudet att utan förvaltarens tillstånd

8. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning,
9. utplacera främmande föremål (tex geocachar eller dylikt).

Undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som Länsstyrelsen utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter B1-9.

- normalt underhåll av befintliga vägar eller nedtagning av för allmänheten farliga träd (längs med vägar, leder, rastplatser etc).
- drift, underhåll och ombyggnad inom gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt av vid tidpunkten för detta beslut befintliga nyttjanderätter, vägar, dikningsföretag, ledningar och anläggningar, tillhörande staten, kommunen, el-, energi- och teledistributör. Inför utförande av arbete, som kan påverka mark- eller vegetation, ska samråd ske med länsstyrelsen. Vid akut underhållsåtgärd kan samråd ske sedan arbetet inletts.

Från föreskrifterna gäller följande undantag:

- A2 gäller ej befintliga tre utplacerade jakttorn som är markerade på bilaga 3, i övrigt får maximalt 10 mobila jakttorn utplaceras inom området. Deras placering får variera beroende på vad som avses jagas. Tornen bör om möjligt placeras väl dolda från vägen sett, men detta ska vägas mot risken för skador på mark och vegetation vid om-/utflyttning av tornen.
- A4 gäller ej markägarens avverkning och uttag av gran, inom markerade planteringar på bilaga 3, fram till och med den 31 december 2021, därefter får länsstyrelsen röja ner kvarvarande yngre granplanteringar och låta avverka äldre granar. Markägaren äger rätten till virket.
- A4 gäller ej markägarens röjning av befintliga siktgator, eller framtida siktgator inom mark som i dagsläget utgörs av granplanteringar.
- A7 gäller ej befintliga tre utfodringsplatser i anslutning till jakttornen, markerade på bilaga 3. Eventuell framtida byte av utfodringsplats ska godkännas av förvaltaren. Utfodringsplats ska då placeras på mindre



biologisk värdefulla områden. Utfodring får endast ske med stationär spridare som sprider majs eller spannmål.

- C3 gäller ej för insamling av enstaka beläggsexemplar under förutsättning att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna eller att arten är klassad som rödlistad samt att inrapportering sker av fyndet till Artportalen.
- C4 och C8 utgör inte hinder för bedrivande av jakt i enlighet med gällande bestämmelser i jaktlagstiftning.
- C7 gäller ej håvning, handplockning eller annan selektiv metod, som inte förstör djurets livsmiljö, med efterföljande återutsättning inom naturreservatet. Enstaka exemplar får samlas in under förutsättning att det inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fällor inte används samt att arten rapportera till Artportalen.

Föreskrifterna gäller inte tjänstemän från Länsstyrelsen i samband med tillsyns-, övervaknings och förvaltningsuppdrag.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Beskrivning av området

Landskap och geovetenskapliga bevarandevärden

Naturreservatet ligger nordöst om Kristianstad vid Oppmannasjön. Berggrunden utgörs av granit och hela området ligger inom ett större område som är av riksintresse för naturvården, bl.a. avseende berggrundsmorfologi. Området utgörs av en drumlin som ansluter till nordöstra Skånes bergkull landskap. Jordarten består av morän. Moränen har ett inslag av kalk, vilket medför att floran, svamparna och djurlivet delvis utgörs av arter som är kalkgynnade.

Biologiska bevarandevärden

Bökenäset är ett stort sammanhängande ädellövskogsområde, på cirka 121,5 hektar, med enbart mindre arealer insprängd gran. I samband med sänkning av Oppmannasjön år 1888 uppstod blottlagd kalkrik mark. Detta i samverkan med närvaron av ädellövskog medförde att en mängd ytterst hotade svamparter, som grönticka, kejsarspindling och violgubbe kunde etablera sig, eller åtminstone kunde öka sin expansion i området. Området utgör en av norra Europas rikaste marksvampslokaler med minst 45 rödlistade arter, här finns bla



Åtgärdsprogramarterna violgubbe och grönticka samt Nordens en av tre kända lokaler för rosenopp (EN) i Skåne och Norden. Vidare finns här sydlig gyllenspindling, känd från 9 lokaler i Sverige, alla i östra Skåne. Dessa arter indikerar att området har varit skogsklätt under mycket lång tid. Mer än ett 20-tal rödlistade svamparter delar Bökenäset med det befintliga naturreservatet Brinkahagen-Möllerödsnäs. I Brinkahagen-Möllerödsnäs finns dock arter som är klassade som akut hotade (CR) och hotade (EN) och som saknas, ev förbisetts i Bökenäset. Brinkahagen-Möllerödsnäs är dock ännu mera påverkat av kalk och har en än större areal gammal strandskog, där flera av de mest hotade arterna lever.

Stora arealer av skogen på Bökenäset består av Skogsstyrelsen utpekade naturvärden eller nyckelbiotoper. Boken dominerar stort och i halva naturreservatsarealen uppgår åldern på dessa till minst 105 år, med stora arealer (cirka 30 hektar) där den överstiger 115 år. Fältskiktet är varierande, i rikare områden växer bl.a. gulsippa, blåsippa, ormbär och gulplister. Tidigare har orkidén skogsfru funnits i området, den är borta sedan länge pga skogsbruket, men den säger mycket om områdets potential.

Friluftsvärden

I dagsläget nyttjas området sparsamt för friluftslivsaktiviteter. Runt hela området går en skogsbilväg som utgör en mycket lämplig cykel och vandringsstråk.

Skäl för beslut

Enligt 7 kap 4 § miljöbalken (MB) får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap 5 § MB skall skälen i ett beslut om att bilda naturreservat anges. I beslutet skall också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En



inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får länsstyrelsen eller kommunen meddela beslut om detta.

Enligt 7 kap 6 § MB får länsstyrelsen eller kommunen, om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Enligt 7 kap 30 § MB regleras föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området. Sådana föreskrifter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I de fall kommunen beslutar om skydd av ett område får den meddela sådana föreskrifter.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna naturreservatet har höga naturvärden och har potential att få ännu högre. Det föreslagna naturreservatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårds- och friluftslivssynpunkt avseende regional och kommunal nivå och omfattas eller ingår i:

- **Riksintresse enligt 3 kap 6 § MB naturvård:** Området ligger inom riksintresse för naturvården, (Oppmannasjön-Ivösjöområdet). Ett av riksintressevärdena utgör bl.a. berggrundsmorfologi.
- **Riksintresse enligt 3 kap 6 § MB friluftsliv:** Området ligger inom riksintresse för friluftsliv (Oppmannasjön-Immeln-Ryssberget).
- **Länets naturvårdsprogram:** Ädellövskogen med ett stort inslag av ask utgör ett klass 3 område. (klass 1 utgör särskilt höga naturvärden och klass 3 höga naturvärden).
- **Skogsstrategin:** Området utgör en värdekärna i skogsstrategin.
- **Hotad naturtyp:** Solvarma kalkrika blottade slänter som uppstod vid sänkningen av Oppmannasjön, omgivna av ädellövskog. Här växer många



hotade svamparter. Föreningen Puggehaten rankar Bökenäset som en 8-9 på en skala från 1-10 gällande de mykologiskt mest värdefulla områdena i Skåne.

- **Hotade arter:** Skogsfru har förekommit i området på slutet av 1800-talet. Minst 45 rödlistade svamparter finns i området, däribland grönticka (EN), rosensopp (EN), mjöltaggsvamp (VU), violgubbe (VU), kastanjesopp (VU), fläckfingersvamp (VU), ekticka (NT) och som här har sin rikligaste förekomst i landet (av 3 förekomster). Vidare har ytterligare några arter påträffats som vore nya för landet. Vidare finns här minst 9 rödlistade lavar, däribland liten ädellav (EN). Bland rödlistade fåglar finns bla. spillkråka (NT), mindre hackspett (NT) och nötkråka (NT).
- **Åtgärdsprogram för hotade arter:** I området finns violgubbe (VU) med enbart ett fåtal förekomster i landet, grönticka (EN), för vilka Naturvårdsverket har tagit fram särskilt åtgärdsprogram för deras bevarande.
- **Skogsstyrelsens utpekande:** 7 stycken nyckelbiotoper finns registrerade om en total areal på 17,2 hektar, varav ädellövskog 15,1 hektar, 1,4 hektar hållmarksskog, 0,4 hektar bergbrant, 0,3 hektar ädellövträd. Marken är kalkrik, rikligt med senvuxna träd, jätteträd, spärrgreniga träd, värdefull kryptogamflora och kärlväxtflora. Vidare finns 3 stycken utpekade naturvärden om en total areal på 29 hektar, varav 28,4 hektar bokskog och 0,6 hektar lövskog.
- **Strandskyddat område enligt 7 kap 13-18 §§ MB:** Strandskydd gäller med 100 meter ifrån Oppmannasjön
- **Fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv bilaga 1, för vilka särskilda skyddsområden skall avsättas:** röd glada, *Milvus milvus* (A074) troligen häckande och födosökande och spillkråka, *Dryocopus martius* (A236) födosökande (främst vintertid).

Ett permanent skydd av området som naturreservat medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen levande skogar och ett rikt växt- och djurliv.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer samt återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter bör området avsättas som naturreservat.

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter (bilaga 5) och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt fastställa en skötselplan.



Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

C-föreskrifterna gäller omedelbart, även om de överklagas.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt-, svamp- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- Kulturmiljölagen m.m. (SFS 1988:950) med krav på tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.

Ärendets handläggning

Fastighetsägaren till Karsholm1:4 inkom år 2016 med anmälan enligt KOMET programmet med önskan om att förordna del av fastigheten som naturreservat. Intrångsersättning har utgått till markägaren år 2017.

Länsstyrelsen har upprättat förslag till syfte, föreskrifter och skötselplan.

Ärendet har remitterats. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden finns i bilaga 5.

Vägfrågan till naturreservatet är fortfarande föremål för förhandling. Olika förslag har belysts. Sannolikt kommer det att ta ytterligare en tid innan frågan är klar. Förhandlingen kommer att fortsätta med mål att få till en bra angöring.



Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat. Skötselplanen finns bilagt till detta beslut, se bilaga 4.

Förvaltning

Länssstyrelsen Skåne är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning enligt 27§ förordningen om områdesskydd. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 7.

Detta beslut har fattats av t.f. landshövding Ola Melin. I den slutliga handläggningen har även deltagit, miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Cecilia Backe, enhetschef enheten för samhällsplanering Kajsa Palo, länsassessor Ann Westerdahl och naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Ola Melin

Johan Johnmark



Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång
3. Karta med markerade områden gällande undantag från föreskrifter
4. Skötselplan
5. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden
6. Sändlista
7. Hur man överklagar

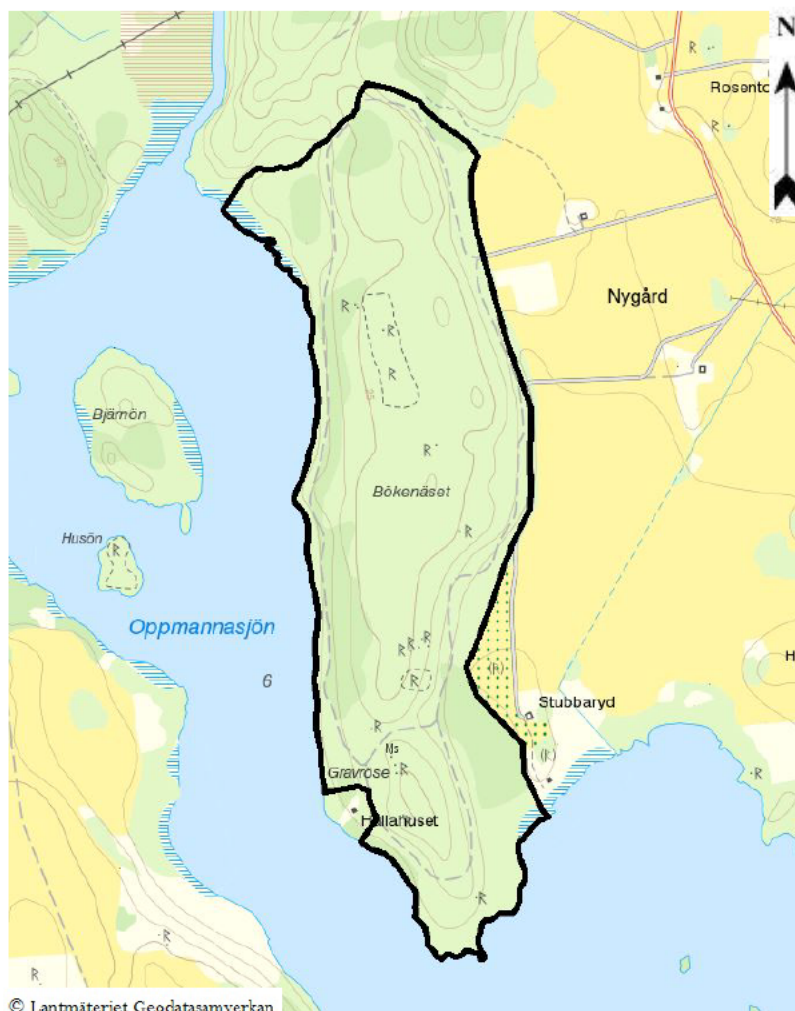


511-14131-2017
1290-265

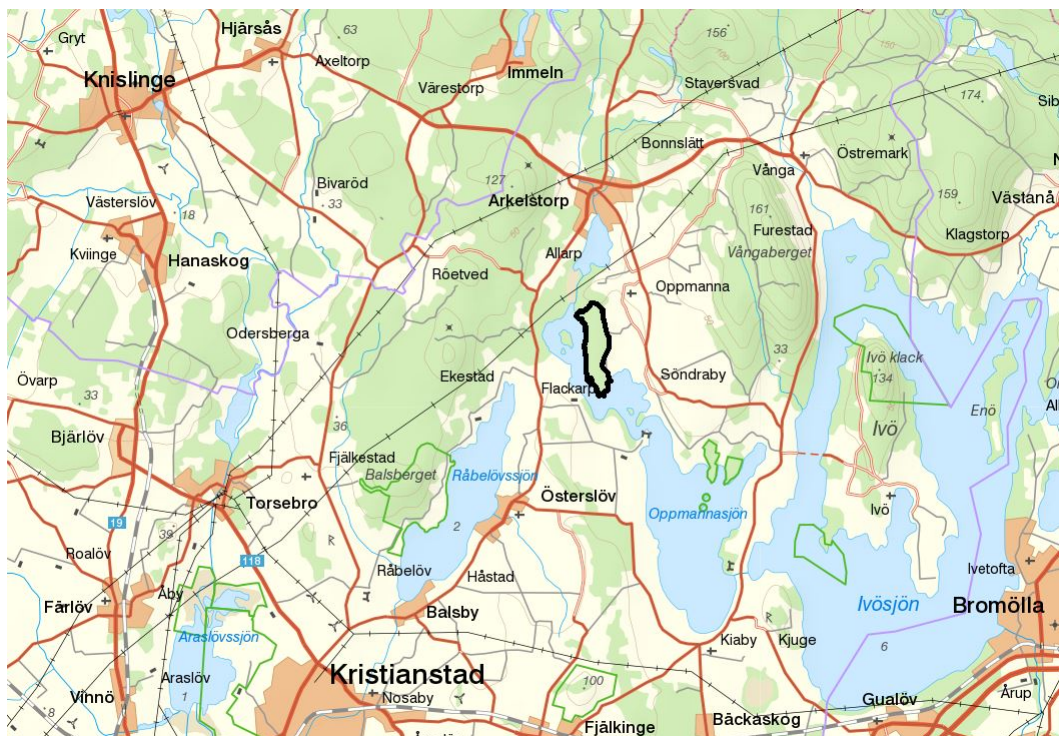
Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 1. Karta med naturreservatets avgränsning

Tillhör beslut den 14 december 2017 om bildande av naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun.



Naturreservatet är utmärkt med heldragen svart linje. Skala cirka 1:20.000.



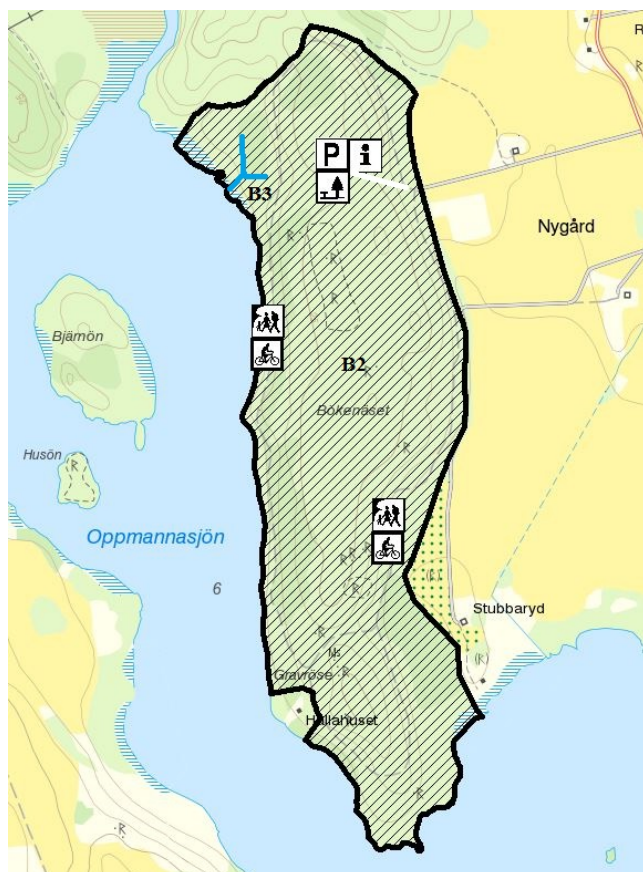
Översiktskarta där naturreservatet är markerat med svart gräns. Skala 1:100 000



Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Tillhör beslut den 14 december 2017 om bildande av naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun.



Område B2 gäller föreskrift B2 osv. Föreskrifterna B4-B6, B8 gäller hela naturreservatet. B7 gäller markerade anläggningar.



Kontaktperson

Miljöavdelningen

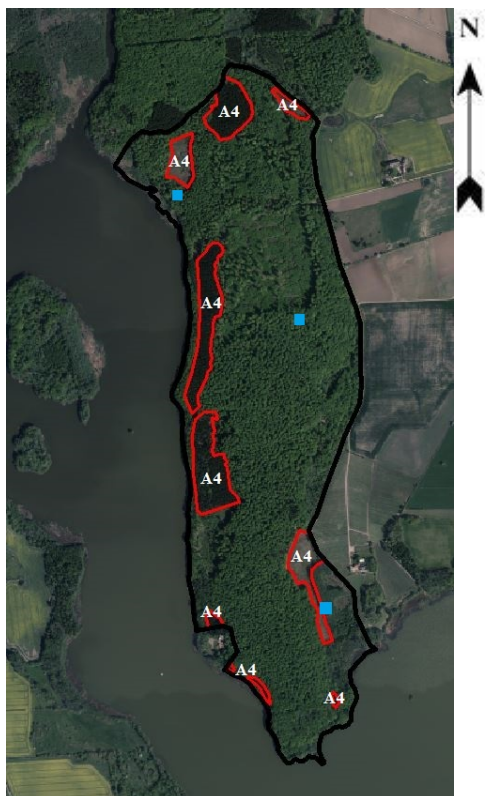
Johan Johnmark

010-22 41 411

johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 3. Karta med markerade områden gällande undantag från föreskrifter

Tillhör beslut den 14 december 2017 om bildande av naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun.



Röda områden avser undantaget till A4 avseende markägarens rätt till avverkning och uttag av gran fram till och med den 31 december 2021, därefter får länsstyrelsen röja ner kvarvarande yngre granplanteringar och låta avverka äldre granar. Markägaren äger rätten till virket.

Markerade blåa punkter avser undantagen till föreskrift A2 och A8, jakttorn med tillhörande utfodringsplats.



Bilaga 4 Skötselplan

Tillhör beslut den 14 december 2017 om bildande av naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun.



Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 Syftet med naturreservatet	3
2. ALLMÄN BESKRIVNING OCH BEVARANDEVÄRDEN	4
2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria.....	4
2.2 Områdets bevarandevärden	7
2.2.1 Geovetenskapliga bevarandevärden	7
2.2.2 Biologiska bevarandevärden.....	7
2.2.3 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	8
2.2.4 Intressen förfriluftslivet	8
3. PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL	8
3.1 Bevarandemål	9
3.2 Generella åtgärder	9
3.3 Skötselområden	9
4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDENA.....	9
4.1 Skötselområde Ädellövskog med mycket höga svampvärden, cirka 9,2 hektar, varav restaurering cirka 0,2 hektar	9
4.1.1 Beskrivning.....	9
4.1.2 Bevarandemål	10
4.1.3 Restaureringsåtgärder	10
4.1.4 Skötselåtgärder	11
4.2 Skötselområde Ädellövskog cirka 80,5 hektar	11
4.2.1 Beskrivning.....	11
4.2.2 Bevarandemål	12
4.2.3 Restaureringsåtgärder	12
4.2.4 Skötselåtgärder	12
4.3 Skötselområde Ädellövskog restaurering cirka 24,4 hektar	13
4.3.1 Beskrivning.....	14
4.3.2 Bevarandemål	14
4.3.3 Restaureringsåtgärder	14
4.4 Skötselområde Lövsumpskog cirka 7,2 hektar.....	15
4.4.1 Beskrivning.....	15
4.4.2 Bevarandemål	15
4.4.3 Restaureringsåtgärder	15
4.4.3 Skötselåtgärder	16
5 FRILUFTSLIV	16
5.1 Allmän inledning	16
5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns.....	16
5.3 Information	16
5.4 Parkering.....	16
5.5 Vandringsleder	16
5.6 Rastplats.....	16
6 KONSEKVENSER AV KLIMATFÖRÄNDRINGEN	16
7 JAKT OCH FISKE.....	17
8 TILLSYN	17
9 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	17

9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	17
9.2 Dokumentation av skötselåtgärder	17
9.3 Uppföljning av kostnader	17
10 REVIDERING AV SKÖTSELPLANEN	18
11 KOSTNADER OCH FINANSIERING	18
11.1 Ekonomisk utredning	18
11.2 Finansiering av förvaltningen.....	18
12 PRIORITERING AV ÅTGÄRDER OCH KOSTNADSANSVAR	18
13 RÖDLISTADE ARTER ENLIGT ARTDATABANKEN 2015.....	20
14 KÄLLOR	22
14.1 Litteratur	22
14.2 Kartor	22

BILAGOR

A. Skötselområden

B. Mål och anläggningar

1. Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men, för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel- vilken redovisas i detta dokument

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t ex en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl. a. naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1.1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets ädellövskog med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och i förekommande fall restaureras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Bevara, restaurera och utveckla en flerskiktad ädellövskog, med inslag av luckor och gläntor, ålders- och artmässig variation och förekomst av död och döende ved av olika arter, stadier och grovlekar,
- Bevara och gynna områdets hotade svampar,
- Ej transportera ut någon form av lövved,
- Omföra granplanteringar till ädellövskog och röja bort uppväxande granar,
- Bevara och utveckla brynmiljöerna mot de öppna markerna,
- Bevara och utveckla områdets fältskikt,
- Bevara, restaurera och utveckla de faunistiska, floristiska och mykologiska värdena inom området,
- Restaurera lövsumpskog,
- Gynna i området förekommande habitatlistad¹, rödlistad² eller sällsynt art, knutna till ädellövskog,
- Inplantera för området lämpliga hotade eller sällsynta arter, knutna till ädellövskog,
- Ta bort främmande arter av träd och buskar,
- Undvika markskador,
- Hålla delar av området tillgängligt för allmänhetens friluftsliv genom ex. hålla körvägen öppen för vandring,

¹ Arter som förekommer i Rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter,

² Arter som är förtecknade enligt Artdatabanken som rödlistade i Sverige.

2.1 Allmän beskrivning och bevarandevärden

Allmän beskrivning och bevarandevärden återfinns i själva beslutet om bildande av naturreservatet.

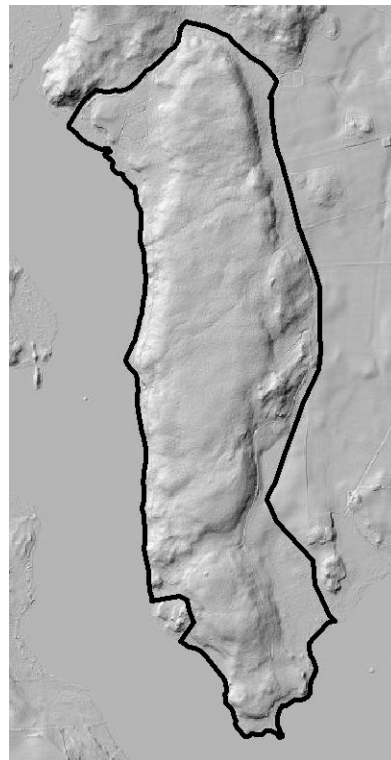
2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria

Området har lång skoglig kontinuitet. Området har nyttjats av människan under mycket lång tid.

Delar av området har nyttjats som odlingsmark under brons-järnåldern. På generalstabskartan från år 1869 är i princip hela området skogsklätt med lövskog, med undantag av de delar som utgjordes av Oppmannasjön, vilken sänktes år 1888. Bökenäset var till stora delar också skogsklätt på den häradsekonomiska kartan från 1926-34. Baserat på trädens nuvarande ålder och virkestäthet skedde sannolikt stora föryngringsavverkningar både i början av 1900-talet och kring 1910. Det var troligen då som orkidén skogsfru försvann från området.



Generalstabskartan från år 1869, dvs före sjösänkningen



Höjdsuggningsbild



Häradsekonomiska kartan från 1926-34.



Flygbild från år 1940. Riktigt gammal lövskog finns främst kvar i kanterna av området. I väster har ett långt stråk med gran planterats.



Ortofoto från år 2016. Större delen av området består av äldre bokskog. Granen har minskat sin utbredning i området

2.2 Områdets bevarandevärden

2.2.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Områdets berggrund består av granit och ligger i anslutning till Kristianstadsslättens kritberggrund. Området utgörs av en drumlin som ansluter till nordöstra Skånes bergkull landskap. Jordarten består av morän, med ett förhållandevis högt inslag av kalk, som avspeglar sig i växternas och svamparnas artsammansättning.

2.2.2 Biologiska bevarandevärden

Bökenäset är ett stort sammanhängande ädellövskogsområde på cirka 121,5 hektar, med enbart mindre arealer insprängd gran. I samband med sänkning av Oppmannasjön år 1888 uppstod blottlagd kalkrik mark. Detta i samverkan med närvaron av ädellövskog medförde att en mängd ytterst hotade svamparter, som grönticka, kejsarspindling och violgubbe kunde etablera sig, eller åtminstone kunde öka sin expansion i området. Området utgör en norra Europas rikaste marksvampslokaler med minst 45 rödlistade arter, här finns bl.a. Åtgärdsprogramarterna violgubbe och grönticka samt en av Nordens tre kända lokaler för rosenopp (EN). Dessa arter indikerar att området har varit skogsklätt under mycket lång tid. Mer än ett 20-tal rödlistade svamparter delar Bökenäset med det befintliga naturreservatet Brinkahagen-Möllerödsnäs. I Brinkahagen-Möllerödsnäs finns dock arter som är klassade som akut hotade och hotade och som saknas, ev förbisetts i Bökenäset. Brinkahagen-Möllerödsnäs är dock ännu mera påverkat av kalk och har en än större areal gammal strandskog, där flera av de mest hotade arterna lever.

Stora arealer av skogen på Bökenäset består av Skogsstyrelsen utpekade naturvärden eller nyckelbiotoper. Boken dominerar stort och i halva naturreservatsarealen uppgår åldern på dessa till minst 105 år, med stora arealer (cirka 30 hektar) där den överstiger 115 år. Fältskiktet är varierande, i rikare områden växer bl.a. gulsippa, blåsippa, ormbär och gulplister. Tidigare har orkidén skogsfrunnits i området, den är borta sedan länge pga skogsbruket, men den säger mycket om områdets potential.



Vit-, gul- och blåsippor samt tandrot

I området finns även en mindre områden med ädellövsumpskog och lövsumpkärr som framförallt består av död och döende ask (VU) samt klibbal.

2.2.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Området har nyttjats av människan under mycket lång tid. I området finns flera gravar från stenåldern-järnåldern. Minst två av rösen innehåller hällkistor. De fem rösen är runda till ovala mellan 9-18 meter i diameter och 0,3-1 meter höga. Tre områden med fossil åkermark (bronsåldern-nyare tid) med totalt ett 70-tal hackerör. En minnessten till minne av PETERSENS / (född) 16/5 1877 (död) 17/8 1944 / NATURVÄNNEN / VÅRDAREN / AV / KARSHOLMS SKOGAR/1913-1944. Finns rest i den södra delen av området.



Fornlämningarna i området



Minnesstenen

2.2.4 Intressen för friluftslivet

Området nyttjas till viss del av friluftslivet, främst för vandring på skogsbilvägen som går runt hela området men även för svampplockning. En utgångspunkt från markägarens sida i samband med förhandling om områdesskydd har varit att friluftslivet inte ska lyftas fram. Med anledning av förhandlingen har friluftslivsnivån för anläggningar i naturreservatet lagts på att anordna en parkering, med bord och bänkar samt vandringsled/cykelled på befintlig skogsbilväg.

3 Planerad markanvändning och skötsel

3.1 Bevarandemål

Bevarandemålen är långsiktiga och det som gäller när området har gynnsam bevarandestatus. Det är viktigt att påpeka att de måste revideras allt eftersom ny kunskap kommer fram.

Bevarandemålen är angivna för respektive skötselområde nedan:

Ett övergripande bevarandemål för typiska arter i området är:

- Artrikedomen och arttätheten i områdets befintliga habitat ska bevaras och utvecklas.
- Förekomsten av rödlistade växt-, svamp- och djurarter, som är knutna till området, ska bevaras och utvecklas, så att de kan förny sig i långsiktigt livskraftiga populationer.

3.2 Generella åtgärder

- Successiv omföring av granområden till flerskiktad ädellövskog som är rik på grova träd och död ved i bl.a. form av stående träd, högstubbar och lågor.
- Successiv gallring genom ringbarkning eller fällning av bok i syfte att gynna andra ädla lövträd än bok och för att skapa en flerskiktad ädellövskog som är rik på grova träd och död ved bl.a. i form av stående träd, högstubbar och lågor, både solbelysta och skuggade. Höga grova solbelysta högstubbar har bäst förutsättning för att hysa flest rödlistade arter. Skapa röthål.
- Tillse att det kommer upp undertryckta, senvuxna träd i synnerhet bokar, vilka hyser många hotade lavar.
- Plantering av ek, lönn, lind och avenbok, kräver troligen inhängning mot vilt, alternativt får planteringen ske i fällda trädskronor.
- Skapa blommande gläntor med ex slån och hagtorn.
- Underhåll av parkeringsplats med bänkar och bord.

3.3 Skötselområden

Naturrestatet består av 4 stycken skötselområden, för karta se Bilaga A.

4 Mål och åtgärder för skötselområden

4.1 Skötselområde Ädellövskog med mycket höga svampvärden, cirka 9,2 hektar, varav restaurering 0,2 hektar

4.1.1 Beskrivning: Skötselområdet utgörs i huvudsak av en tidigare strandbrink och av ett mindre område som består av en berghäll. Träden utgörs främst av mycket gamla bokar. Mellan brinken och Oppmannasjön finns ofta ett smalare område med lövsumpskog. Lövsumpskogen har medtagits i detta skötselområde för att åtgärder kan behöva utföras i lövsumpskogen för att öka solinstrålningen till strandbrinken. Bökenäset ingår i en hotspot som utpekats som en av norra Europas värdefullaste svamplokaler, med bl.a. naturrestatet Brinkahagen-Möllerödsnäs och Ungsmunnarna på Ivön. Ungefär hälften av de hotade svamparterna som påträffats i Bökenäset har även påträffats i Brinkahagen-Möllerödsnäs. Sannolikt är mörkertalet stort. Det brukliga är att denna typ av miljö lämnas till fri utveckling. Länsstyrelsen anser dock att det finns mycket som talar för det motsatta, dvs att aktiva åtgärder bör vidtas i området. Svamparna har expanderat i området efter sjösänkningen 1888 och torde därmed både tåla och troligen vara gynnade av de ljusare och varmare förhållanden som rådde då skogen växte upp. Vissa av svamparterna gynnas av blottad mark, vilket förvinner alltmer pga igenväxning och överlövnig. Avsaknad av död ved riskerar att försämra bevarandestatusen för de arter som är i behov av detta. Enligt Artdatabanken är grönticka (EN) och de hotade arterna brödmusseron (EN) och lundtaggsvamp (EN) som lever i motsvarande biotop i Brinkahagen-Möllerödsnäs värmeälskande arter som kan missgynnas om igenväxningen går för långt. På Bökenäset finns även en av Nordens tre kända lokaler för Rosensopp (EN), som är en värmekrävande art och som missgynnas av igenväxning och avverkning av värdträd. Sydlig gyllenspindling (EN) känd från 9 lokaler i Sverige, samtliga i östra Skåne. Arten är värmekrävande. Skivsopp (EN) är värmekrävande. Även pantermusseron (EN) som lever i motsvarande biotop i Brinkahagen-Möllerödsnäs har av Artdatabanken angivits som troligen värmegynnad. Svampar är tyvärr mycket nyckfulla vad gäller

sättning av fruktkroppar. De kan lätt vara vilande 10 år för att sedan fullkomligt ”explodera” i antal. Det medför att det är än besvärligare att tillsäkra sig att rätt skötsel bedrivs. Därför är det tillrådligt att aldrig avverka äldre eller kraftigt senvuxna träd då dessa kan utgöra värdträd.



Strandbrink med blottad jord som är växtplats för en mängd hotade svamparter



Ståendes uppe på brinken, här är rekommendationen att fälla något av strandträden för att öka solinstrålningen och värmen till den blottade jorden

4.1.2 Bevarandemål:

- Välmående svampar, särskilt de hotade arterna, vilket innebär att varmare markförhållanden ska eftersträvas.
- Blottad jord förekommer i de brantare slänterna.
- Gran eller sykomorlönnska ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Antalet grova träd bör vara minst 20 per hektar.
- Flerskiktad ädellövskog bestående av främst bok med inslag av ek, fågelbär, lind, avenbok och hassel.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara riklig, ett riktvärde bör vara kring 40 kbm/ha.
- Området får vara mycket svårframkomligt.

Bevarandemålet bedöms inte vara uppnått då området tenderar vara alltför igenvuxet.

4.1.3 Restaureringsåtgärder:

- Avverkning och uttransport av planterad gran. Markägaren har rätt att göra detta t.o.m. den 31 december 2021. Med start den 1 januari 2022 får förvaltaren påbörja avverkning och uttransport av gran i området (med ev rotnetto till markägaren). Den långsmala granplanteringen söder om Hallahuset ligger på låglänt mark i anslutning till sjön och utgörs inte av strandbrink, likväl bör förvaltaren efter granplanterings nedtagning blada av förnaskiktet som bortkörs och utbredds på fd granplanterings/åkermark i västra delen av naturreservatet. Detta i syfte att reducera näringsnivån för hyggesvegetationen och möjliggöra solinstrålning till strandbrinken. På 4-5 ställen på strandbrinken i anslutning till granplanteringen bör också förnan avskrapas inom ca 10-15 m² stora områden för att få fram kalkhaltig jord. Åtgärden kräver inhämtande av strandskyddsdispens.

4.1.4 Skötselåtgärder:

Exempel på åtgärder som kan vara lämpliga att utföra.

- Skapande av varmare förhållanden som gynnar de hotade svamparna, genom röjning av yngre bok eller nedtagning av luckor med lövsumpskog som står längs Oppmannssjön.
- I yngre bokar, skapande av röthål, partiell ringbarkning av bok för att försvaga trädet och göra det mottagligt för vedsvampar. Försiktighet ska råda så att träd med hotade mykorrhizasvampar inte påverkas negativt.
- Röjning av uppkommande granar som utläggs i skötselområde ädellövskog.
- Framskrapande av lerhaltig jord i brinken inom m³ stora områden, helst där varmare förhållanden har tillskapats, dvs ej på utan i närheten av kända hotade svampförekomster.
- Markkompressioner får ej uppkomma.

4.2 Skötselområde Ädellövskog cirka 80,5 hektar

4.2.1 Beskrivning: Större sammanhängande områden med i stort sett enbart bokskog av produktionskaraktär, med ett blygsamt inslag av ek, lind, gran och ask. Trädens ålder är cirka 100 till 115 år (över 30 hektar) med något bestånd som är 135 år (1,5 hektar). I norra delen finns bestånd som är 45, 65 och 85 år. Tidigare produktionsskogsbruk har medfört att andra trädslag har röjts bort eller avverkats. I dagsläget finns enbart enstaka grövre ekar kvar. I södra delen finns ett område som markägaren kallar "reservatet" som består av cirka 100 årig ogallrad bokskog med flera senvuxna träd.

Inom skötselområdet finns flera hotade lavar, däribland liten ädellav (EN), rosa lundlav (VU), gammelekslav (VU), matt pricklav (NT), stiftklotterlav (NT), bokvårtlav (NT), bokkantlav (NT) och blyertslav (NT). Mängden död ved i området är synnerligen låg. I europeiska naturskogar finns omkring 100-130 kbm död ved/ha. Ett rimligt värde, baserat på att kunna gynna lite mer krävande vedlevande arter, är att det bör finnas minst 40 kbm/ha död ved per hektar. Tillväxten per år har bedömts till 9,3 m³/sk per hektar, vilket är högt. Mängden död ved bör ökas successivt. Det finns trots allt flera olika tickarter i området, däribland ekticka (NT), aspticka, jätteticka, fnöskticka, platticka, bokticka, mjölksticka, svedticka, blåtticka, rotticka, zonticka, korkticka, borstticka, fläckticka, klibbticka och trådticka. På enstaka trädstammar växer signalarten platt fjärdermossa. Svampartsrikedomen är synnerligen hög. I området finns 100-tals olika svamparter och många utgörs av hotade arter.

Med start i söder och en bit upp över tvärvägen till Hallahuset finns ett mycket kraftigt uppslag av sykomorlön. Enligt markägaren sprider de sig i en sakta takt norrut i området. Det stora flertalet sykomorer finns inom cirka 650 meter från sydspetsen norrut, men bestånd finns upp till cirka 800 meter från sydspetsen och ytterligare ett ensamt fröträd finns längs vägen cirka 1650 meter från sydspetsen, i nivå med Bjärnön. Merparten av sykomorlönnen är ännu att beteckna som sly, fröträden (som är i 20 års åldern) står i södra delen av området. Ett träd kan ge upphov till 10.000 frön och yngre träd har en årlig tillväxt på cirka en meter per år. Återväxten under de cirka 115 åriga bokarna utgörs i princip enbart av sykomorlön. Om dessa ej bekämpas kommer sykomorlönnen på sikt sannolikt utgöra det dominerande trädslaget i området, med risk att ett tidigare aldrig förekommit naturtillstånd inträder. Fältfloran i området består främst av vitsippor med fläckvis inslag av rikare

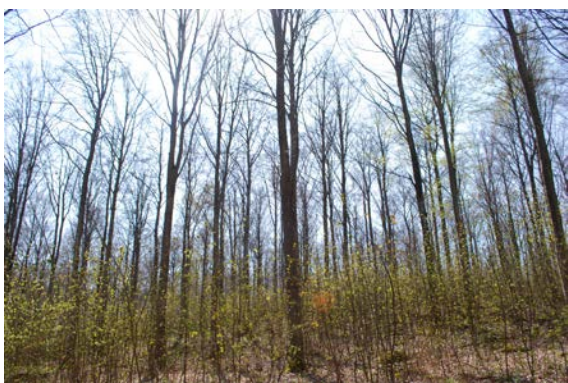
flora som gulsippor, blåsippor, nästrot, myskmadra, ormbär, vårärt, mörk lungört, lundslok och tandrot. Fågellivet utgörs av bl.a. av bofink, grönsångare, stenknäck, trädkrypare, mindre hackspett (NT) och kungsfågel (VU). Vintertid finns stora flockar bergfink i området samt spillkråka (NT) och nötkråka (NT). Området synes synnerligen lämpligt för skogsduva, men stor brist på bohål gör den mycket fåtalig och det är tveksamt om den häckar i området.



Stora arealer består av likåldrig bok, här cirka 115 år gammal



Upp på höjden i nivå med Hallahuset sticker en berghäll upp här växer spridda frösådda granar.



Stora arealer består enbart av bok, här med kraftig underväxt av sykomolönn



Sykomorlönns nordgräns går knivskarpt genom terrängen



Grov ek omgiven av bok

4.2.2 Bevarandemål:

- Flerskiktad naturskogsliknande ädellövskog bestående av främst bok med inslag av ek, lind, lönn, fågelbär och hassel.
- Antalet grova träd bör långsiktigt vara kring 20 träd per hektar.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara riklig, ett riktvärde bör vara minst 40 kbm/ha.
- Gran och sykomorlönn ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Området får vara mycket svårframkomligt, med undantag där skogsbilvägarna går.
- Skogsduva bör häcka årligen i området.

Bevarandemålet är ej uppnått, pga bokens dominans och sneda åldersfördelning samt bristen på död ved.

4.2.3 Restaureringsåtgärder:

- Skapa mer död och döende ved genom ringbarkning och fällning av cirka 1-3 bokar/hektar och år. Inga träd med hotade lavar, eller senvuxna träd bör fällas.
- Skapa luckor, flertalet av träden bör då fällas in i omgivande skog för att minska risken för hyggesuppslag. Solbelysta högstubbar bör lämnas i norra delen av luckan. Vid föryngringsproblem pga viltbete bör avverkad trädskrona fällas ut i luckan, för att underlätta plantuppväxt.
- Aktiv inplantering av ek, lind, lönn, fågelbär och hassel, vilket sannolikt kommer att behöva inhägnad från vilt.
- Successiv ringbarkning av fröspridda granar, med hänsyn tagen till risk för barkborreangrepp.
- Inplantering av arter som lever i andra naturskogsliknade ädellövskogar i Södra Sverige får ske.
- Sykomorlönnen i området är ett mycket stort bekymmer. Enbart nedröjning kommer enbart ge upphov till mängder med rotskott, med ett kontinuerligt tidsödande röjningsarbete som följd. De tål även en mycket tät krontäckning. Undersökning sker för närvarande huruvida möjligen getter under 3-5 år skulle kunna nyttjas för att bekämpa denna art. Även om inhägnaden är kostsam torde åtgärd på sikt vara mycket kostnadseffektiv. I första hand bör området söder om vägen till Hallahuset, cirka 20 hektar inhägnas och getbetas. Spridda grupper med sykomor, framförallt fröträd, norr om denna inhägnad bör manuellt nedröjas och snittytorna penslas med lämpligt medel som förhindrar trädet att fortleva.

4.2.4 Skötselåtgärder:

- Eftersom bok bryts ner på cirka 20 år krävs kontinuerligt skapande av död ved tills den naturliga dynamiken har påbörjats.
- Kontinuerlig röjning av uppkommande granar.
- Vara vaksam på uppslag av sykomorlönn och bekämpa dessa.

4.3 Skötselområde Ädellövskog restaurering cirka 24,4 hektar

4.3.1 Beskrivning:

Markområden som på sikt ska övergå till skötselområde ädellövskog. Här finns i dagsläget tre faser, granplanteringar, 8 områden av varierad storlek, totalt cirka 13,8 hektar. Områden som är stadda i igenväxning med upp till cirka 15 årig bok på totalt cirka 10,6 hektar, där det föreligger ett stort röjningsbehov. Området ska uppgå i skötselområde ädellövskog när restaureringen är genomförd.

4.3.2 Bevarandemål:

- Det samma som för ädellövskog.

Bevarandemålet bedöms vara uppnått om cirka 150 år.

4.3.3 Restaureringsåtgärder:

- Markägaren avverkar och saluför granen. Med start den 1 januari 2022 får förvaltaren röja ner kvarvarande yngre granplanteringar och låta avverka äldre granar (med ev rotnetto till markägaren).
- Skogsmaskiner får ej skada kulturlämningar, ex röjningsrösen. Markskador i övrigt ska begränsas så långt möjligt.
- Röjning av framförallt bok för att gynna andra lövträd och för att kunna nå bevarandemålen.
- Aktiv inplantering av ek, lind, lönn, fågelbär och hassel, vilket sannolikt kommer att behöva inhägnad från vilt.
- Avverkning av uppkommande granar, eventuella gråalar och sykomorlönn.



Kraftigt uppslag av yngre bok



Granplantering i sydöstra delen av området



Granplantering i den norra delen av området

4.4 Skötselområde Lövsumpskog, cirka 7,2 hektar

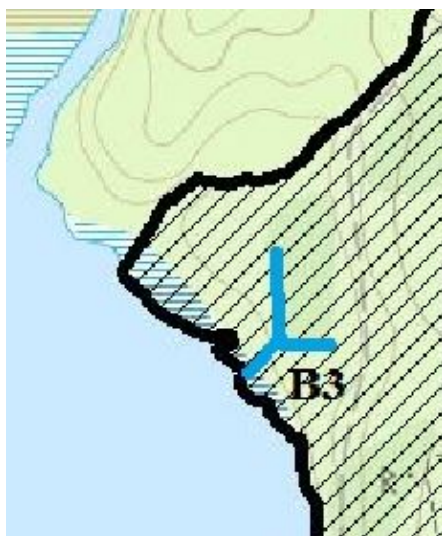
4.4.1 Beskrivning:

Två områden med lövsumpskog. I den norra delen finns ett mindre askkärr, som ett dike skär igenom. I sydöst finns ett cirka 65 årigt klibbalbestånd, med inslag av gran, björk, hassel, bok, brakved, rönn, salix och sykomorlönna på tidigare åkermark. Enligt observation på artdatabanken ska gråal finnas i området. Detta område är tämligen svärgenomträngligt.

Det finns inget känt dikningsföretag inom naturreservatet, men dikningsföretag utanför området påverkar genom båtnadsområdet det sydöstra lövsumpskogsområdet.



Diket från askkärret i norra delen av naturreservatet



Detaljbild över dikessystemet i norra delen av naturreservatet



Dikesföretag och båtnadsområden

4.4.2 Bevarandemål:

- Flerskiktad lövsumpskog bestående av främst klibbal med inslag av ask, salix och brakved.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara riklig.
- Gran och sykomorlönna ska ej förekomma inom skötselområdet.
- Området får vara mycket svårframkomligt.

4.4.3 Restaureringsåtgärder:

- Översyn av dikessystemet med mål att dämna diken för att göra områdena blötare. Före eventuell åtgärd måste undersökning ske så att granne ej påverkas negativt av åtgärden.
- Rójning av uppkommande granar och eventuella gråalar och sykomorlönna, som penslas med lämpligt medel som förhindrar trädet att fortleva.

4.4.4 Skötselåtgärder:

- Lövsumpskog som ej ligger längs med Oppmannasjön lämnas i princip för friutveckling, med undantag av avverkning, röjning, ringbarkning av gran och sykomorlön samt andra främmande trädslag.

5 Friluftsliv och turism

5.1 Allmän inledning

Området nyttjas till viss del för friluftsliv främst vandring och cykling. Markägaren är mycket angelägen om att inga större friluftssatsningar görs i området och att Hallahusets hemfridszon värnas.

5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

5.3 Information

Informationstavla om naturreservatet bör sättas upp vid parkeringsplatsen.

5.4 Parkering

Vägfrågan till naturreservatet är fortfarande föremål för förhandling. Olika förslag har belysts. Sannolikt kommer det att ta ytterligare en tid innan frågan är klar. Förhandlingen kommer att fortsätta med mål att få till en bra angöring. Till dess kommer P-plats hänvisningen på skötselplanekartan att tas bort. Det är angeläget, när vägfrågan lösts, för att motverka motorfordonskörning av obehörig, att två bommar med lås (med nyckel till alla sakägare) sätts upp över de två vägar som går in i området från den i dagsläget tänkta framtida parkeringsplatsen (befintlig parkeringplats).

5.5 Vandringsleder

Runt hela området går en skogsbilväg som är mycket lämplig för vandring och cykling.

5.6 Rastplats

Rastplats med bord och bänkar bör iordningsställas vid parkeringsplatsen. I övrigt ska, enligt överenskommelse med markägaren, inga andra anläggningar anläggas. Eftersom det inte ska ske någon friluftslivssatsning i området behöver inte soptunnor utsättas.

6 Konsekvenser av klimatförändringarna

Den prognostiserade ökade nederbörds mängden (15 %) framförallt vintertid, kan komma att gynna utvecklingen sumpskogen i området. De befarade torrare somrarna kan dock motverka denna utveckling. Bokskogen kan komma att gynnas genom ett varmare klimat, men träd och fålskikt kan likväl drabbas av omfattande torkskador med artförsvinnande som följd. Ett varmare klimat kommer att gynna spridning av invasiva arter till naturreservatet som slår ut den inhemska floran, faunan och fungan.

7 Jakt

Jakten är reglerad i föreskrifter och undantag. Syftet är att sommartid kunna styra viltet från kringliggande åkrar och att kunna ha en effektiv förvaltning av viltet i området. Föreskrift finns gällande förbud att utfodra vilt. Bakgrunden till denna föreskrift är att fältskiktet kan ta stor skada vid onormalt höga viltstammar. Undantag råder dock för befintliga tre utfodringsplatser i anslutning till jakttornen, markerade på bilaga 3. Eventuell framtida byte av utfodringsplats ska godkännas av förvaltaren. Utfodringsplats ska då placeras på mindre biologisk värdefulla områden. Utfodring får endast ske med stationär spridare som sprider majs eller spannmål. Vidare förekommer undantag från föreskrift gällande utplacering av tre jakttorn som är markerade på bilaga 3 och i övrigt får maximalt 10 mobila jakttorn utplaceras inom området. Deras placering får variera beroende på vad som avses jagas. Tornen bör om möjligt placeras väl dolda från vägen sett, men detta ska vägas mot risken för skador på mark och vegetation vid om-/utflyttning av tornen.

8 Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för området.

9 Dokumentation och uppföljning

9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Vart 10:e år:

Översyn av gränsmarkeringen.

Tillse att det inte förekommer invasiva träd- och buskarter inom naturreservatet.

uppföljning av främst svamparnas men även kärlväxtfloras samt skalbaggnas utveckling i området, i synnerhet i skötselområdena med ädellövskog,

Tillse att ledmarkeringen är tydlig.

En gång per år:

Att skyltarna är hela och rena samt aktuella.

Tillse att bord och bänkar uppfyller sitt syfte.

Tillse att rastplatsen är ren från skräp.

9.2 Dokumentation av skötselåtgärder

Uppsättning och underhåll av gränsmarkering och skyltar.

Dokumentation ska ske av skötselåtgärder inom respektive skötselområde.

Iordningsställd och underhåll av anläggningar.

9.3 Uppföljning av kostnader

Förvaltaren ansvarar för detta.

10 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall ses över om uppföljningen av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

11 Kostnader och finansiering

11.1 Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

11.2 Finansiering av förvaltningen

Förvaltaren ansvarar för (ev. bekostar):

- upprättande och revidering av skötselplan,
- utmärkning och underhåll av naturreservatets gränsutmärkning,
- tillverkning och underhåll av informationsskyltar inkl. skyltställ (1 styck),
- genomförande av skötselområdenas mål,
- uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder,
- uppföljning av främst svamparnas men även kärlväxtflorans samt skalbaggarnas utveckling i området, i synnerhet i skötselområdena med ädellövskog,
- Markering av leder,
- tillsyn av naturreservatet.

Markägaren ansvarar för (ev. bekostar):

- Nedtagning, efter samråd med naturvårdsförvaltaren, för jordbruket besvärade träd inom området som omfattas av undantaget till föreskrift A6.

Förvaltaren kan genom skötselavtal överföra ansvaret för vissa av ovanstående punkter till annan part.

12 Prioritering av åtgärder och kostnadsansvar

	Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Markskötsel	Avverka granbeståndet	Före 31 december 2021	Ädellövskog restaurering	Markägaren	1	med start den 1 januari 2022 röjare kvarvarande yngre granplanteringar och låta avverka äldre granar, ev rotnetto till markägaren

	Öppna luckor, skapa död ved	Snarast	Ädellövskog	Förvaltaren	1	Åtgärderna görs motor-manuellt, inga skogsmaskiner
	Borttagande av sykomorlön	Snarast	Ädellövskog	Förvaltaren	1	Nedröjning ev getbete
	Röjning av gran	Löpande	Hela området	Förvaltaren	2	Motor- Manuellt
	Tillse att de hotade svamparna uppnår gynnsam bevarandestatus, röjningar	Löpande	Ädellövskog med mycket höga svampvärden	Förvaltaren	1	Motor- Manuellt
	Tillse att de hotade svamparna uppnår gynnsam bevarandestatus, avbladning av förna	Snarast efter avverkning av granplanterin g	Ädellövskog med mycket höga svampvärden	Förvaltaren	1	Se skötselområdets restaureringsåtgär der
	uppföljning av främst svamparnas men även kärlväxtfloras samt skalbaggnas utveckling i området	Vart 10 år, uppföljning av svamp bör ske för svampen gynnsamma år	Områden med ädellövskog	Länsstyrelsen	3	
Anläggningar	Uppsättning och underhåll av informationsskylt	Snarast, sedan löpande	Bilaga 1	Förvaltaren	1	
	Uppsättning och underhåll av gränsmarkering	Snarast, sedan löpande	Hela området	Förvaltaren	1	
	Markering av led på grusväg	Löpande	Bilaga 1	Förvaltaren	2	

13 Rödlistade arter enligt Artdatabanken 2015

RE	CR	EN	VU	NT	LC
Nationellt utdöd	Akut hotad	Starkt hotad	Sårbar	Nära hotad	Livskraftig

Art		Kategori
Svampar:		
Grönticka	<i>Albatrellus cristatus</i>	EN
Nunnespindling	<i>Cortinarius foetens</i>	EN
Rosensopp	<i>Rubroboletus rhodoxanthus</i>	EN
Sydlig gyllenspindling	<i>Cortinarius bergeronii</i>	EN
Skivsopp	<i>Phylloporus pelletieri</i>	EN
Blek fingersvamp	<i>Ramaria mairei</i>	VU
Blå lökspindling	<i>Cortinarius caerulescens</i>	VU
Fläckfingersvamp	<i>Ramaria sanguinea</i>	VU
Fläckig saffransspindling	<i>Cortinarius alcalinophilus</i>	VU
Grönfjällig fjällskivling	<i>Lepiota grangei</i>	VU
Kejsarspindling	<i>Cortinarius elegantissimus</i>	VU
Mjöltaggsvamp	<i>Sarcodon lepidus</i>	VU
Rodnande musseron	<i>Tricholoma orirubens</i>	VU
Silkesspindling	<i>Cortinarius turgidus</i>	VU
Skillerticka	<i>Inonotus cuticularis</i>	VU
Stor stinkbrosking	<i>Gymnopus brassicolens</i>	VU
Svartfjällig musseron	<i>Tricholoma atosquamosum</i>	VU
Violgubbe	<i>Gomphus clavatus</i>	VU
Bokspindling	<i>Cortinarius anserinus</i>	NT
Bronssopp	<i>Butyriboletus appendiculatus</i>	NT
Cinnoberspindling	<i>Cortinarius cinnabarinus</i>	NT
Citronspindling	<i>Cortinarius citrinus</i>	NT
<i>Cortinarius cisticola</i>	<i>Cortinarius cisticola</i>	NT
Druvfingersvamp	<i>Ramaria botrytis</i>	NT
Ekticka	<i>Phellinus robustus</i>	NT
Flockflugsvamp	<i>Amanita strobiliformis</i>	NT
Grå kantarell	<i>Craterellus cinereus</i>	NT
Grå taggsvamp	<i>Phellodon confluens</i>	NT
Grålila fingersvamp	<i>Ramaria fumigata</i>	NT
Gulprickig vaxskivling	<i>Hygrophorus chrysodon</i>	NT
Jättekamskivling	<i>Amanita ceciliae</i>	NT
Kastanjesopp	<i>Gyroporus castaneus</i>	NT
Koralltaggsvamp	<i>Hericium coralloides</i>	NT
Kortfotkremla	<i>Russula curtipes</i>	NT

Lömsk fingersvamp	<i>Ramaria formosa</i>	NT
Muskotspindling	<i>Cortinarius phaeosmus</i>	NT
Rutskinn	<i>Xylobolus frustulatus</i>	NT
Rävspindling	<i>Cortinarius vulpinus</i>	NT
Rödbandsrisk	<i>Lactarius rubrocinctus</i>	NT
Rödbrun bokvaxskivling	<i>Hygrophorus unicolor</i>	NT
Skarp rökriska	<i>Lactarius acris</i>	NT
Solkremla	<i>Russula solaris</i>	NT
Spinnfingersvamp	<i>Lentaria byssiseda</i>	NT
Stenticka	<i>Polyporus tuberaster</i>	NT
Svart taggsvamp	<i>Phellodon niger</i>	NT

Lavar:

Liten ädellav	<i>Megalania laureri</i>	EN
Gammelekslav	<i>Lecanographa amylacea</i>	VU
Rosa lundlav	<i>Bacidia rosella</i>	VU
Stiftklotterlav	<i>Opegrapha vermicellifera</i>	NT
Bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT
Bokkantlav	<i>Lecanora glabrata</i>	NT
Matt pricklav	<i>Pachnolepia pruinata</i>	NT
Orangepudrad klotterlav	<i>Alyxoria ochrocheila</i>	NT
Blyertslav	<i>Buellia violaceofusca</i>	NT

Fåglar:

Kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	VU
Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU
Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
Nötkråka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NT
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT

Några övriga arter av intresse:

Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>
Lundslok	<i>Melica uniflora</i>
Myskmadra	<i>Galium odoratum</i>
Ormbär	<i>Paris quadrifolia</i>
Platt fjädermossa	<i>Neckera complanata</i>
Stor häxört	<i>Circaea lutetiana</i>
Storrams	<i>Polygonatum multiflorum</i>
Tandrot	<i>Cardamine bulbifera</i>

Fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv bilaga 1, för vilka särskilda skyddsområden skall avsättas:

Art	kod	förekomstform
Röd glada, <i>Milvus milvus</i>	(A074)	födosökande
Spillkråka, <i>Dryocopus martius</i> (A236)		födosökande (vintertid)

14 Källor

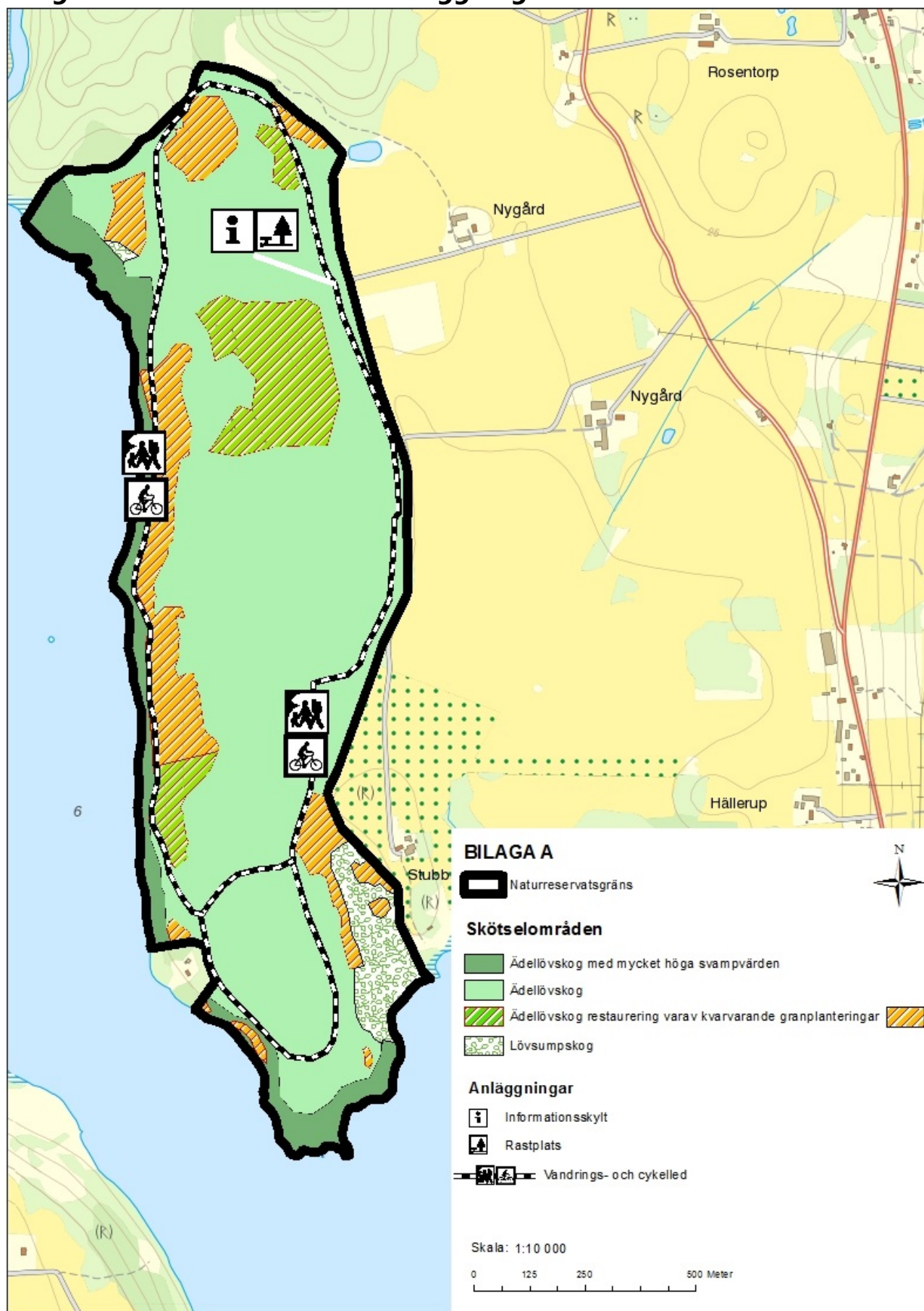
14.1 Litteratur

- Strategi för formellt skydd av skog i Skåne län, Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2006:14
- Fakta skog 1, 2008, SLU, Gunnar Isacson, Jörg Brunet
- Fakta skog 12, 2008 SLU, Örjan Fritz
- Artportalen www.artportalen.se
- Artdatabankens artfaktablad <http://www.artdata.slu.se>
- Kulturmiljöprogram för Skåne, Kulturmiljöprogram för Skåne 2006, Länsstyrelsen i Skåne län
- Värdeutlåtande januari 2017, Värderingsbyrån

14.2 Kartor

- Generalstabskartan, Karlshamn J243-10-1, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Häradsekonomiska kartan, 1926-34, Österlöv J112-3-53, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Flygbild från 1940, Lunds universitet
- Övriga kartor och bakgrundskartor, Lantmäteriet. © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga A Skötselområden och anläggningar



Bilaga B Målbild



Naturreservatet Bökenäset i Kristianstads kommun omfattar ett större ädellövskogsområde. I området lever ett 60-tal hotade arter, varav merparten är olika arter av svamp.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturresevat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller också information om friluftsliv, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.



Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane